

Афанасьєва Л.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціології
МДПУ імені Богдана Хмельницького,
директор центру соціологічних досліджень

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ СПІЛЬНОТИ МЕЛІТОПОЛЯ ЯК МЕДІАТОРИ ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА ДІАЛОГУ

Сьогоднішній Мелітополь – гостинна перлина Приазовського краю – місто, багато в чому схоже на інші українські міста: історично багатонаціональне, з успішним промисловим минулим і численними проблемами нового часу. Його неповторна аура, притаманна перехрестю різних культур і народів має свою унікальну історію, що ведеться від часів заснування на місці колишніх ногайських поселень. Історія Мелітополя наводить немало відомих прикладів успішної реалізації життєвих планів працьовитих і креативних особистостей різних національностей у нашому краї. Релігійні громади на теренах міста сьогодні репрезентують вірники православної, греко - та римо-католицької, протестантської, мусульманської, караїмської, іудаїстської, буддистської, крішнаїтської конфесій. До безсумнівних культурних переваг Мелітополя слід віднести й добросусідські відносини та взаємоповагу представників його близько 100-ти національностей, народностей і етнічних груп. Найважливішою віхою розвитку багатонаціонального Мелітополя стала його участь в Програмі Ради

Європи «Інтеркультурні міста», прийнятої в 2008 році, що спричинилась усвідомленням потреби вдосконалення підходів міської громади до формування образу інтеркультурного міста. На практиці це означає визнання цінностей різних культур та їхніх прав брати участь у створенні спільної ідентичності, яка визначена різноманітністю, плюралізмом і повагою до прав і основних свобод людини [2].

В імплементації Мелітополя, як інтеркультурного міста, значну роль відіграють медіатори, свого роду посередники, які не тільки налаштовані на співробітництво, а й спільно беруть на себе відповідальність за прийняття рішень та їхнє виконання, допомагають знайти взаємоприйнятний варіант вирішення певної ситуації, що склалася. В нашому дослідженні ми розкриємо конструктивну роль національно-культурних товариств як медіаторів, що сприяють не тільки етнічного/культурного змішування спільнот, а й солідарності та консолідації громади.

Наразі у місті зареєстровано 22 громадських організації національно-культурної спрямованості, об'єднані ще з 2000 року в Спілку громадських організацій «Рада національних товариств». Спілка має на меті поєднання зусиль її членів для реалізації спільних інтересів: сприяння збереженню культурної самобутності етнічних спільнот України та гармонізації міжнаціональних і міжконфесійних відносин в місті на засадах принципів демократії, рівноправності, поваги до національної гідності. Поглибленню демократичних засад культурного розвитку та міжнаціональній згоді в громаді міста сприяє робота Координаційної ради національно-культурних товариств – постійно діючого консультативно-дорадчого органу при виконавчому комітеті Мелітопольської міської мерії. Тому не випадково Мелітополь став одним з перших українських міст, що активно прагне удосконалюватись і формувати міське середовище згідно європейських стандартів відкритого демократичного суспільства, спираючись на історичний досвід своєї багатокультурної громади [1].

Культурно-духовні практики мелітопольської громади є традиційною складовою її етнокультурного буття. Спільно відзначають в Мелітополі і татарський Сабантуй та Хидирлез, і мусульманський Новруз, і молдавський Мартішор, і болгарську Мартеницю. Особливо яскравим прикладом цих практик є загальноміське свято Інтеркультурний Великдень, присвячене Воскресінню Христовому. Свято започаткувало в Мелітополі й традицію спільних Церковних служінь та міжцерковних спілкувань вірян різних християнських конфесій, знайомлячи його мешканців з різними традиціями і звичаями святкування Великодня, що сприяє формуванню в мелітопольському співтоваристві духовно-моральної атмосфери поваги прав людини,

збереження своєї етнокультурної ідентичності, зміцнення атмосфери міжнаціонального миру і громадянської злагоди.

Представники національно-культурних спільнот є найактивнішими ініціаторами заходів щодо встановлення пам'ятних знаків історичним особам, діяльність яких пов'язана з інтеркультурним розвитком регіону та оновленням топоніміки мелітопольського краю в рамках процесу декомунізації. Місто повертає свою непересічну історію: багато вулиць Мелітополя перейменовані в честь відомих земляків і визначних особистостей – меценатів Іллі Стамболі та Миколи Філібера, воїнів Амет-Хана Султана та Михайла Кравця, філософа Дмитра Донцова, професора Іосифа Танатара. Місто засвідчує свою пошану етносам, які найбільшою мірою на різних відтинках часу спричинилися до його розвитку новітніми найменуваннями багатьох своїх вулиць – сьогодні на мапі міста, крім Скіфської, є Болгарська, Єврейська, Грецька, Ногайська тощо. Ми впевнені, що історично знаковим для майбутніх поколінь мелітопольців стане і те, що найдовша й одна з центральних вулиць нашого міста, на якій знаходяться і Центр національних культур, і Мелітопольська міська єврейська община, і мусульманська мечеть, і християнська харизматична Церква «Нове покоління», можливо єдина в світі відтепер носитиме назву Інтеркультурної. Як став гордістю Мелітополя і візитівкою міста сьогодні перший і поки-що єдиний в Україні Інтеркультурний музей Мелітополя, що давно є робочою платформою міського міжкультурного діалогу і традиційним місцем проведення багатьох форумів та заходів етнокультурного і краєзнавчого виховання, заслужено входячи і до списку головних туристичних об'єктів міста. Роки тому ініціюючи його створення, меценат Юрій Макаров мотивував свою пропозицію перетворення заснованого ним караїмського національно-культурного музею «Кале» в Мелітопольській інтеркультурний наступним чином: «вивчаючи традиції свого, найменш чисельного народу в Україні, і, можливо, в світі, я дізнався, що у караїмів було важливе правило: гахам (лідери караїмського народу) при переїзді народу до нового місця проживання попередньо вивчали традиції, звичаї та обряди народів і народностей, що проживають на цій території. Тому у караїмів ніколи не виникало проблем зі своїми сусідами, де б вони не жили. Ось ці, дуже хороші традиції ми і хочемо відродити в нашому Мелітополі. Я твердо дотримуюсь точки зору, що якщо народи і народності незалежно від їх релігійних переконань і культурних відмінностей разом збираються і спілкуються між собою, пізнають ближче культуру і звичаї один одного, то ніколи ці народи і народності не воюватимуть один з одним, а будуть жити в Єдиній Україні». Знаменно, що саме в цьому музеї засвідчили глибинність духовних начал громадянського єднання своїх етнічних спільнот мелітопольці одностайною підтримкою

кримсько-татарського етносу у зв'язку з анексією Криму 2014 року в Зверненні представників «Ради національних товариств»: «Ми – Мелітопольці. Ми – жителі нашого рідного багатонаціонального міста Мелітополя, ми – українці, росіяни, кримські татари, болгары, євреї, чехи, поляки, німці, караїми, білоруси, греки, вірмени... Ми – православні, католики, християни, мусульмани, іудеї... Ми – громадяни Соборної та самостійної УКРАЇНИ, в якій ми спілкуємось різними, рідними нам мовами і мислимо вільно разом з нашими братами і сестрами з різних куточків України. У НАС ЄДИНА ЦІННІСТЬ - ЛЮДСЬКЕ ЖИТТЯ І ВІЛЬНА ЄДИНА УКРАЇНА! Ми

закликаємо всіх поважати суверенний вибір українського народу і зробити все можливе для збереження єдності України!». Щирість почуттів містян всіх етносів у осуді свавільних і злочинних дій російських владців проти України і кримсько-татарського народу засвідчують і незмінно велелюдні мелітопольські загальноміські мітинги Єднання та автопробіги до Чонгару, що проводяться щорічно 18 травня у день річниці депортації кримських татар з Батьківщини – в знак історичної пам'яті та солідарності з ними. І ця атмосфера взаємопідтримки – чи не найзнаменніший приклад Інтеркультурності в дії.

Вже третій рік поспіль мерією підтримується Проект, ініційований «Мелітопольською міською єврейською громадою», згідно якого на час літніх канікул в дитячо-підлітковому таборі денного перебування «Мозаїка» діє Інтеркультурна група, де дітям та підліткам прививаються навички інтеркультурної комунікації. Відвідини інтеркультурних заходів у громадах національно-культурних товариств міста, закладах культури та освіти, інтеркультурному музеї «Кале», допомагає згуртовувати дітей різних національностей, стимулювати інтеркультурні зв'язки і взаємодію представників різних культур.

Звичай, в рамках реалізації Плану інтеркультурної інтеграції, Рада національних спільнот Мелітополя щорічно проводить одно чи дводенний Звітний захід. Однак, з цього року кримськотатарська спільнота «Азат», єврейська община й україно - білоруське культурно - освітнє товариство "Сузір'я" виступили з ініціативою провести «Тижні національних культур» й тим саме збільшити кількість заходів, спрямованих на зміцнення культурного розмаїття в різних мікрорайонах міста: це й науково-практичні конференції та круглі столи, й виставки книг чи показ мультиплікаційних фільмів в бібліотеках, й краєці практики роботи мовних факультативів при загальноосвітніх закладах, чи етнотовариствах, й інтерактивні тренінги, чи майстер-класи, й молодіжні танцювальні флешмоби прапорів, й кулінарні батли між національно-культурними товариствами, й звичайно ж святкові Звітні концерти.

Можна приводити безліч прикладів, й все ж підсумовуючи слід зазначити, що Мелітопольці різних національностей – власною людяністю, взаємоповагою і ставленням до свого міста, як місця, де зустрічаються їх рідні культури, змогли зорганізуватись і втілити своє невід'ємне право на власний вибір, потверджуючи тим самим, що сузір'я народів і культур міста – це не менше багатство, ніж унікальна природа нашого степового краю.

Секрет успіху Інтеркультурного Мелітополя у тому і полягає, що саме завдяки об'єднанню зусиль управлінської команди, творчому і громадянськи-відповідальному підходу жителів міста Інтеркультурність є сьогодні повноправним соціальним пріоритетом його розвитку та невід'ємною складовою культури і способу життя містян. І дуже символічно, що парсипативні практики сучасного інтеркультурного Мелітополя є втіленням гуманістичних візій всесвітньовідомого нашого співвітчизника Г. Сковороди про «нрави і права» кожного міста, які, на його думку мають наповнюватись і підтримуватись «спорідненою працею» його мешканців задля добробуту і благополуччя [5].

Література:

1. Афанасьєва Л. Активні інтеркультурні практики як індикатор взаємодії культурних груп і спільнот поліетнічного міста / Л. В. Афанасьєва, Р.І. Олексенко // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії – 2018.- Вип. 18. – С. 40 - 47.
2. Афанасьєва Л. Інтеркультурне місто як модель інтеграції українських спільнот у сучасний європейський простір / Л. Афанасьєва, К. Рубікондо – Хованова // Українознавчий альманах. – 2016. - Випуск 18. – С. 13-17.
3. Воронкова В.Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності / В. Г. Воронкова // Гуманітарний вісн. ЗДА. — Вип. 37. — 2009. — С.16–32.
4. Воронкова В.Г. Планування та прогнозування в умовах ринку. – Навчальний посібник / під ред. д.ф.н., проф. В.Г. Воронкової. – К.: ВД «Професіонал», 2010 – 352с.
5. Молодиченко В. Міжкультурна компетенція і компетентність у сучасній соціальній комунікації / В. Молодиченко, Л. Афанасьєва // Versus. – 2016. - № 8. – С. 24-31.